

ข้อเท็จจริงของ**ลุ่มน้ำสาละวิน**

การก่อสร้างเขื่อนและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอาจก่อให้เกิดภัยทางธรณีวิทยาที่รุนแรงขึ้นได้ (ภาพโดย: Fan Xiao)

ดินแดนแห่งความหลากหลายทางชีวภาพของจีน

ในประเทศจีน แม่น้ำสาละวินเป็นที่รู้จักกันในชื่อ นูเจียง หรือ “แม่น้ำแห่งความโกรธเกรี้ยว” ซึ่งเป็นชื่อที่ชาวลิซูในพื้นที่เรียกแม่น้ำสายนี้ แม่น้ำสาละวิน พร้อมด้วยแม่น้ำลานซาง (Lancang) หรือต้นแม่น้ำโขง และแม่น้ำจิงสา (Jinsha) หรือต้นแม่น้ำแยงซี ได้ไหลผ่านบริเวณที่ได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลกแม่น้ำสามสายไหลเคียง (Three Parallel Rivers World Heritage Site) ซึ่งเป็นแหล่งของพันธุ์พืชกว่า 7,000 ชนิด และสัตว์หายากหรือใกล้สูญพันธุ์อีก 80 ชนิด ยูเนสโกประมาณการว่าแม่น้ำสาละวินหล่อเลี้ยงพันธุ์สัตว์ร้อยละ 25 ของโลกและร้อยละ 50 ของประเทศจีน นอกจากนี้ กลุ่มน้ำสาละวินในมณฑลยูนนานยังขึ้นชื่อเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม ต้นน้ำสาละวินคือบ้านของประชากรประมาณห้าล้านคน จาก 13 ชาติพันธุ์ ซึ่งส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบยังชีพ

คาดการณ์เขื่อนจะสร้างผลกระทบต่อพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ในบริเวณลุ่มน้ำอย่างมหาศาล เขื่อนจะรบกวนระบบนิเวศ

ซึ่งมีความสำคัญต่อพันธุ์ปลา และจะคุกคามหนึ่งในสามของพันธุ์ปลา 75 สายพันธุ์ในลำน้ำ การก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในบริเวณมรดกโลกยังนำไปสู่การตัดถนนที่จะทำให้คนกล้าสัตว์ผู้ล่ากลับตัดไม้ และผู้ใช้ทรัพยากรอื่นๆ สามารถเข้าไปในบริเวณมรดกโลกได้ง่าย นำไปสู่การคุกคามต่อความสมบูรณ์ทางชีวภาพของกลุ่มน้ำอันอุดมสมบูรณ์แห่งนี้

ชัยชนะอันน่าเหลือเชื่อของขบวนการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมในประเทศจีนที่กำลังเติบโต คือการที่นายเหวินเจียเป่า นายกรัฐมนตรีของจีนได้ประกาศชะลอโครงการทั้งหมดบนแม่น้ำสาละวินเมื่อปี 2547 เนื่องจากโครงการเหล่านั้นไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับใหม่ของจีนกำหนดไว้ ทว่า เมื่อปี 2554 ทางกรีนก็ได้เผยถึงแผนการกลับมาก่อสร้างเขื่อนอีกครั้งโดยเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาประเทศ (แผนห้าปี) ฉบับที่ 12 ของประเทศจีน

วิทยาแผ่นดินไหว

หนึ่งในข้อกังวลหลักๆ ที่มีการวิจารณ์โครงการเขื่อนบนแม่น้ำสาละวิน คือ ความเสี่ยงเรื่องแผ่นดินไหว แม่น้ำสาละวินอยู่บนรอยเลื่อนของแผ่นเปลือกโลกอินเดียตะวันตกเฉียงเหนือและแผ่นยูเรเชีย โครงการส่วนใหญ่ที่อยู่ภายใต้แผนพัฒนาของจีนฉบับที่ 12 จะสร้างอยู่ในบริเวณที่มีแนวรอยเลื่อน

คนหาปลาชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงกับปลาที่จับได้จากสาละวิน

แผ่นดินไหวหนาแน่น ซึ่งเป็นบริเวณที่มีโอกาสเกิดแผ่นดินไหว สูงที่สุดของปะเทศจีน ในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2055-2519 มีแผ่นดินไหวขนาด 6 ริกเตอร์หรือสูงกว่านั้นเกิดขึ้นในฝั่ง ตะวันตกของแม่น้ำสาละวินถึง 15 ครั้ง หรือโดยเฉลี่ยทุก 30.9 ปี แผ่นดินไหวครั้งรุนแรงเมื่อปี 2551 ในเขตมณฑล เสฉวน ซึ่งสร้างความเสียหายแก่เขื่อนหลายร้อยแห่ง และอาจ จะเกิดขึ้นเนื่องจากอ่างเก็บน้ำของเขื่อน (เรียกกันว่า แผ่นดินไหว ที่เกิดจากน้ำหนักของอ่างเก็บน้ำ - Reservoir Induced Seismicity) เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของ ความเสี่ยงจากการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำบนแนว รอยเลื่อนแผ่นดินไหว

หุบเขาสาละวินยังคงเกิดเหตุการณ์ดินถล่มอย่างหนักในช่วง ฤดูฝน เนื่องจากพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงมาก ภัยพิบัติเหล่านี้ อาจเกิดบ่อยยิ่งขึ้นหากมีการสร้างอ่างเก็บน้ำ หรือมีแผ่นดินไหว ที่เกิดขึ้นจากเขื่อนขนาดใหญ่ หากเขื่อนแตกหรือน้ำล้น เกินอ่างเก็บน้ำ ผลกระทบแบบโดมิโนของความล้มเหลวของ เขื่อน อาจนำไปสู่การเกิดน้ำท่วมใหญ่ในบริเวณตอนล่างของ ลำน้ำได้

ผลกระทบทางสังคม

ผู้ที่สนับสนุนการสร้างเขื่อนอ้างว่าเขื่อนจะช่วยทำให้เกิดการ พัฒนาและความทันสมัยให้แก่พื้นที่ทุรกันดารตลอดลำน้ำ สาละวิน แต่ทว่า การโยกย้ายชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจาก การสร้างเขื่อนในประเทศจีนที่ผ่านมานั้นมีประวัติที่ไม่ดีนัก และหลายคนก็เกรงว่าผลประโยชน์ที่กล่าวไว้นั้นจะไม่เกิดขึ้น จริง เขื่อนสาละวินในจีนจะทำให้ชนกลุ่มน้อยกว่า 50,000 คน ต้องถูกโยกย้ายถิ่นฐาน โดยมี 144 ครัวเรือนในหมู่บ้าน เสี่ยวซาปา ใกล้บริเวณที่จะสร้างเขื่อนลิ่วคู (Liuku) ถูกโยกย้าย ไปแล้ว ทำให้เกิดปัญหามากมายทั้งเรื่องบ้านแห่งใหม่ในแปลง อพยพมีราคาสูงเกิน ไม่สามารถจัดสรรที่ทำกินใหม่ให้ชาวบ้าน ได้ และขาดโครงการช่วยเหลือระยะยาว เช่น การฝึกอาชีพ

เมื่อปี 2550 ชาวทิเบตคนหนึ่งซึ่งจะได้รับผลกระทบจากเขื่อน ที่อยู่ตอนบนสุด ได้กล่าวกับหนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทม์ว่า “ถ้าชาวบ้านถูกบังคับให้อพยพเพราะโครงการนี้ วิถีชีวิตของ เราต้องหายไป วิถีชีวิตนี้ทำให้เราเป็นเราได้ ถ้าต้องย้ายไป ชาวบ้านก็จะสูญเสียประเพณีดั้งเดิมไปแน่ๆ” ทางกรได้ระบุว่า ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจะถูกย้ายไปยังเมืองที่ไกลออกไป หรือไปยังบริเวณที่สูงกว่าเดิม ซึ่งที่ดินเหมาะสมกับการ เพาะปลูกน้อยกว่า

การที่ชาวบ้านต้องใช้พื้นที่เพื่อจัดหาอาหาร และใช้ของป่าอื่น ๆ จะทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่ซึ่งมีอยู่จำกัด และ ทำให้เกิดแรงกดดันต่อบริเวณพื้นที่อนุรักษ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การแย่งกันใช้ทรัพยากร จะทำให้เกิดความขัดแย้ง ระหว่างชุมชนที่ย้ายไปอยู่ใหม่กับชุมชนที่อยู่บริเวณนั้นเดิม อยู่แล้ว อันจะทำให้เกิดปัญหาระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ขึ้นได้

ในปี 2550 มีการอนุญาตให้เริ่มเตรียมการพื้นที่ก่อสร้างเขื่อน 4 เขื่อนจาก 13 เขื่อน โดยมีการปรึกษาหารือชุมชนในพื้นที่ น้อยมาก และจนถึงปัจจุบันรัฐบาลจีนก็ยังไม่ได้เผยแพร่รายงาน การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมใด ๆ

ผลกระทบต่อกลุ่มน้ำสาละวินตอนล่างในพม่าและไทย

ชุมชนในพม่าและไทยต่างกังวลต่อผลกระทบสะสมที่จะเกิดขึ้น จากเขื่อนบนแม่น้ำสาละวินในจีน แต่ยิ่งกว่านั้น โครงการเขื่อน ชุดใหญ่ในพม่าเองก็อาจจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและ ทรัพยากรธรรมชาติในพม่าอย่างรุนแรงอีกด้วย

ปลาสาละวินเป็นแหล่งโปรตีนสำคัญสำหรับชุมชนต่าง ๆ ในพม่า ตะกอนที่พัดพามากับสายน้ำที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วย แร่ธาตุก็ยังหล่อเลี้ยงแปลงผักและที่ดินทำการเกษตรตลอด กลุ่มน้ำ ผู้คนท้องถิ่นกักเก็บน้ำจืดไว้ในช่วงที่น้ำขึ้นสูงแล้วเก็บ ไว้ในบ่อน้ำของชุมชนเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการ ชลประทาน ซึ่งชาวบ้านมีการจัดการน้ำอย่างสมดุลระหว่าง ช่วงที่น้ำขึ้นและน้ำลง น้ำที่ท่วมตามฤดูกาลก็ยังช่วยให้น้ำและ เดิมน้ำให้แก่พื้นที่เกษตร หากมีการสร้างเขื่อน ผลกระทบต่อ กลุ่มน้ำสาละวินตอนล่างก็จะส่งผลเปลี่ยนแปลงชีวิตของ ประชากรกว่าห้าแสนคน ผลกระทบเหล่านี้ได้แก่ การเปลี่ยน เส้นทางน้ำ การกัดเซาะชายฝั่ง การทำลายเกาะแก่งกลางน้ำ การทำลายการเกษตรในลุ่มน้ำตอนล่าง ความสูญเสียต่อการ ประมง และอ่างเก็บน้ำของเขื่อนอาจจะไปกระตุ้นให้เกิด แผ่นดินไหวขนาดใหญ่และทำให้เขื่อนแตกได้ในบริเวณที่มี แนวเลื่อนแผ่นดินไหวเช่นนี้

ความหลากหลายทางชีวภาพ

จากเขื่อนทั้งเจ็ดโครงการในประเทศพม่า เขื่อนฮัตจีจะทำให้ เกิดน้ำท่วมเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสองแห่งในรัฐกะเหรี่ยง เขื่อนท่าซางจะท่วมป่าสักอันมีค่าและเกาะแก่งกลางน้ำ รวมถึง “เมืองพันเกาะ” หรือ กุ่มเฮง ในรัฐฉาน ส่วนเขื่อนเว่ยจี จะท่วมป่าขึ้นในรัฐกะเหรี่ยงและรัฐกะเหรี่ยง อุทยานแห่งชาติ สาละวิน และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน เขื่อนเหล่านี้ ยังจะทำให้บริเวณ “โปเก” ซึ่งเป็นช่วงโค้งของแม่น้ำสาละวิน

ผู้พลัดถิ่นภายใน (IDP) ชาวกะเหรี่ยง รับการรักษาจากหน่วยแพทย์เคลื่อนที่
ริมฝั่งแม่น้ำสาละวิน ไม่ไกลจากจุดสร้างเขื่อนเวย์จี เขตแดนไทย-พม่า (ภาพโดย Pai D.)

บริเวณชายแดนไทย-พม่า ซึ่งมีพันธุ์พืชและสัตว์ที่หายากอยู่จำนวนมากต้องถูกทำลาย บริเวณไข่เก้ มีพันธุ์พืชและสัตว์ 42 พันธุ์ที่ถูกขึ้นทะเบียนเป็นพันธุ์ที่กำลังถูกคุกคาม (Red List of Threatened Species) โดยองค์การสหภาพสากลเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (IUCN) นอกจากนี้ ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ยังใช้พืชสมุนไพรและสัตว์ต่างๆ เพื่อเป็นอาหารและยารักษาโรค ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่วิทยาศาสตร์ตะวันตกยังไม่รู้จัก

พื้นที่ที่มีความขัดแย้ง

เขื่อนที่วางแผนว่าจะสร้างบนแม่น้ำสาละวินในประเทศพม่า ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีการสู้รบกับกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้บริเวณนั้นยังไม่มีการพัฒนา ตั้งแต่ที่เริ่มมีการเตรียมการโครงการเขื่อนก็มีการเพิ่มกองกำลังทหารพม่าในบริเวณก่อสร้างเขื่อนมากขึ้น ทำให้มีการรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น องค์การฮิวแมนไรตวอตช์ (Human Rights Watch) เครือข่ายปฏิบัติการสตรีไทยใหญ่ (Women's Action Network) และกลุ่มบรรเทาทุกข์อื่นๆ ในพม่า ได้รายงานว่ามีชนกลุ่มน้อยต่างๆ เช่น ไทยใหญ่ และกะเหรี่ยงนอกจากจะ

ถูกขับไล่ออกจากถิ่นฐานตัวเองแล้ว ยังมีรายงานถึงการปล้นสะดม ทรมาณ ข่มขืน หรือเพ่นพ่านอีกด้วย

เขื่อนเหล่านี้กำลังถูกสร้างโดยบริษัทจากไทย จีน และพม่า เมื่อเดือนมิถุนายน 2549 บริษัทชินไฮโดร คอร์ปอเรชั่น ซึ่งเป็นบริษัทสร้างเขื่อนที่ใหญ่ที่สุดในจีน ได้ประกาศข้อตกลงที่เข้าร่วมกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) และกระทรวงการไฟฟ้าของประเทศพม่า เพื่อร่วมกันพัฒนาโครงการเขื่อนฮัตจี กฟผ.ระบุว่าไฟฟ้าร้อยละ 75 ที่ผลิตได้จะถูกส่งไปประเทศไทยในปีพ.ศ. 2562 รายงานผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของเขื่อนฮัตจีถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางจากผู้เชี่ยวชาญต่างๆ และองค์กรพัฒนาเอกชนว่ามีการศึกษาถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อชุมชนน้อยกว่าความเป็นจริง และยังอ้างว่าแทบไม่มีการคัดค้านโครงการโดยชาวบ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่อีกด้วย

เขื่อนท่าช้างจะเป็นเขื่อนที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นการลงทุนที่ใหญ่ที่สุดในพม่า พื้นที่ที่จะสร้างเขื่อนนั้นอยู่ในรัฐฉานตอนใต้ ประเทศไทยจะซื้อไฟฟ้าอย่างน้อยร้อยละ 85 ของปริมาณไฟฟ้าที่ผลิตได้ต่อปี แต่ขณะนี้ยังไม่มี

ข้อมูลเชิงจริง : เขื่อนในแม่น้ำสาละวิน				
เขื่อน	ความสูง (เมตร)	กำลังการผลิต (MW)	ประมาณจำนวนประชากร ที่ต้องถูกย้ายถิ่นฐาน	สถานะ***
จีน*				
เจ้าของโครงการ: บริษัทหัวเตียน Huadian Corporation				
ซ่งท่า (Songta)	307	4,200	3,633	กำลังเตรียมพื้นที่
บิงจงลั่ว (Bingzhongluo)	55	1,600	0	อยู่ในแผน
หม่าจี (Maji)	300	4,200	19,830	กำลังเตรียมพื้นที่
ลูหม่าเต็ง (Lumadeng)	165	2,000	6,092	การเตรียมพื้นที่ ถูกชะลอชั่วคราว
ฟู่ก้ง (Fugong)	60	400	682	อยู่ในแผน
บิเจียง (Bijiang)	118	1,500	5,186	อยู่ในแผน
ยาบิลั่ว (Yabiluo)	133	1,800	3,982	การเตรียมพื้นที่ถูกชะลอชั่วคราว
หลูชุย (Lushui)	175	2,400	6,190	อยู่ในแผน
ลิ่วคุ (Liuku)	35.5	180	411	การเตรียมพื้นที่ถูกชะลอชั่วคราว
ซือโตไจ้ (Shitouzai)	59	440	687	อยู่ในแผน
ไซเก้อ (Saige)	79	1,000	1,882	การเตรียมพื้นที่ถูกชะลอชั่วคราว
เหยียนซางซู (Yansangshu)	84	1,000	2,470	อยู่ในแผน
กวางโป (Guangpo)	58	600	34	อยู่ในแผน
รวม		21,320	51,079	
พม่า**				
ผู้ร่วมโครงการ: กระทรวงพลังงานไฟฟ้าของพม่า, การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, บริษัทไฮโดรซินโหว่ Sinohydro Corporation, บริษัท Power Machines ของรัสเซีย, บริษัท Zhejiang Fuchunjiang Hydropower Equipment, บริษัท Tasang Hydropower Company, Ltd., บริษัท Hanergy Holdings Group, บริษัท Gold Water Resources Co., Ltd.				
กุนโหลง (Kun Long)	ไม่มีข้อมูล	2,400	ไม่มีข้อมูล	อยู่ในแผน
หนองปา (Nong Pa)	ไม่มีข้อมูล	1,200	ไม่มีข้อมูล	อยู่ในแผน
ท่าซาง (Tasang)	230	7,110	60,000+	การศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น (Pre-feasibility study)
ยวาทิต (Ywathit)	ไม่มีข้อมูล	600	ไม่มีข้อมูล	การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility study)
เว่ยยี (Weigyi)	168	4,540	30,250	การศึกษาความเป็นไปได้
ดา-กวิน (Dagwin)	49	792	ไม่มีข้อมูล	การศึกษาความเป็นไปได้
ฮัตยี (Hatgyi)	100	1,190	2,400	กำลังเตรียมการการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมครั้งที่ 2
รวม		17,832	92,650	
รวมของเขื่อนทั้งหมด		39,152	143,729+	

ที่มา:

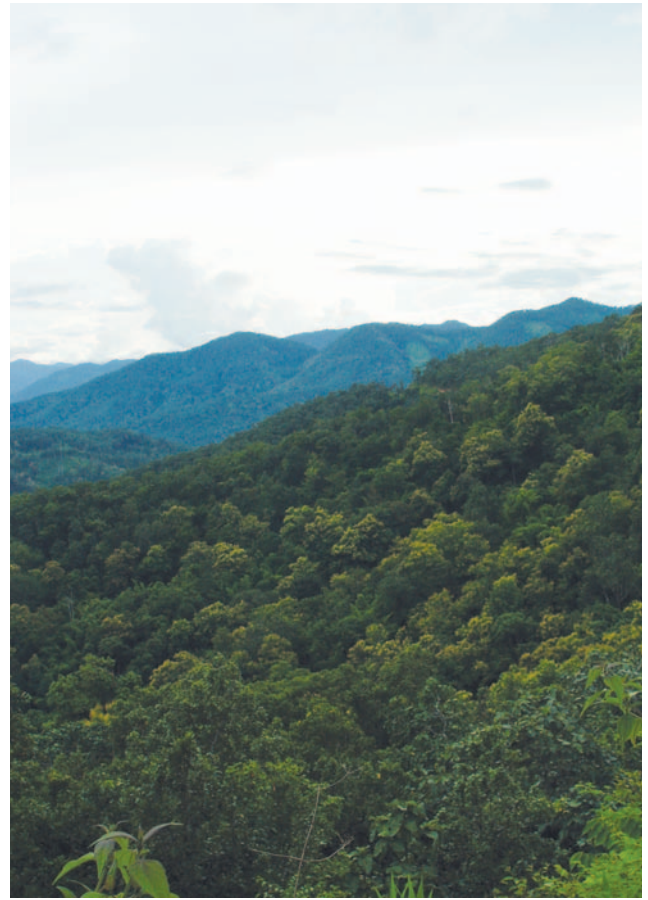
* Brian Tilt (2012). "Damming China's Angry River: Vulnerability in a Culturally and Biologically Diverse Watershed, (การสร้างเขื่อนบนแม่น้ำแห่งความโกรธเกรี้ยวของประเทศจีน: ความเปราะบางในลุ่มน้ำที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชีวภาพ)" *Water, Cultural Diversity, and the Global Environmental Change: Emerging Trends, Sustainable Futures?* (แม่น้ำ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมโลก: แนวโน้มอนาคตที่ยั่งยืน?) B.R. Johnston et al. (eds.). UNESCO

** Burma Rivers Network (เครือข่ายแม่น้ำพม่า)

*** International Rivers (เครือข่ายแม่น้ำนานาชาติ), China Global Dams Database (ฐานข้อมูลเขื่อนจีน), เข้าถึงเมื่อ 3 พฤษภาคม 2555.

แม่น้ำสาละวินในมณฑลยูนนาน (ภาพโดย Pai D.)

พื้นที่ป่าสาละวินชายแดนไทย-พม่า อดัมไปด้วยไม้สัก และพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ นานาชนิด (ภาพโดย Pai D.)

การเปิดเผยถึงการลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้า มีการระบุว่า การก่อสร้างเขื่อนท่าซาทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน และความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง กลุ่มสิทธิมนุษยชนไทยใหญ่รายงานว่า ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา กองทัพพม่าได้บังคับชาวบ้านมากกว่า 60,000 คน ให้โยกย้ายออกจากบริเวณรอบๆ พื้นที่เขื่อนและบริเวณที่จะถูกน้ำท่วม องค์การ EarthRights International เชื่อว่าโครงการนี้จะทำให้ชาวบ้านหลายหมื่นคนต้องถูกถอนรากถอนโคนจากแผ่นดินเกิดในรัฐฉาน รัฐกะเหรี่ยง และจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนของประเทศไทยด้วย นอกจากนี้ในช่วงการเตรียมการก่อสร้างเขื่อนท่าซา มีรายงานถึงชาวบ้านที่ถูกใช้แรงงานทาส ข่มขืน หรือถูกฆ่าโดยทหารพม่า

ในเดือนมิถุนายน 2554 การสู้รบในบริเวณเขื่อนได้ขยายไปยังโครงการเขื่อนอื่นๆ ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากจีน ทำให้มีผู้ลี้ภัยอย่างน้อย 2,000 คนหลบหนีเข้าไปในเขตประเทศจีน ชาวบ้านคนหนึ่งเล่าว่า “พวกเราถูกขู่ให้ย้ายออกไป แต่เราไม่รู้ว่าจะไปที่ไหนและจะอยู่รอดได้อย่างไร”

หนทางที่ดีกว่า

โครงการเขื่อนบนแม่น้ำสาละวินในจีนเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคตะวันตกของจีน ซึ่งเป็นแผนที่จะส่งไฟฟ้าจากมณฑลในภาคตะวันตกไปยังภาคตะวันออก ผู้เชี่ยวชาญต่างเกรงว่าเขื่อนเหล่านี้จะไปก่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบใช้พลังงานเข้มข้นในจีนขึ้นระลอกใหม่ และจะยังทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่มากมายในแถบนี้มากขึ้นไปอีก นอกจากนี้ ยังเกรงกันว่าประวัติศาสตร์จะซ้ำรอย มีเพียงผลประโยชน์จากการพัฒนาเพียงน้อยนิดตกถึงชุมชนที่ต้องถูกบังคับย้ายถิ่นฐาน และความไม่เท่าเทียมระหว่างตะวันตกและตะวันออกของจีนที่มีอยู่แล้วจะยิ่งกว้างขวางยิ่งขึ้น ปัจจุบันจีนมีมาตรการเรื่องการพัฒนาพลังงานทางเลือกที่น่าชมเชย คณะกรรมการปฏิรูปและพัฒนาแห่งชาติ ได้วางแผนที่จะบังคับใช้นโยบายการจัดการด้านความต้องการพลังงาน และมาตรการประหยัดพลังงานใหม่เพื่อลดการใช้พลังงานลง จีนจะสามารถเลี่ยง ไม่สร้างเขื่อนแห่งใหม่และมีราคาแพงได้ โดยการเพิ่มการลงทุนในมาตรการประหยัดพลังงาน พลังงาน

ทางเลือก การอนุรักษ์พลังงานโดยผู้ใช้งาน และโดยการฟื้นฟูและพัฒนาการจัดการเขื่อนที่มีอยู่แล้ว

ในประเทศไทย แผนพลังงานนั้นเน้นเอียงไปทางการสร้างโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ขึ้นใหม่ แทนที่จะหาทางเลือกอื่นๆ ยิ่งไปกว่านั้น การประมาณค่าความต้องการไฟฟ้าสูงกว่าความจริงมาตลอดยังทำให้เกิดการลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าใหม่ๆ มากเกินไป ทำให้เกิดต้นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยไม่จำเป็น รวมทั้งทำให้ค่าไฟของผู้บริโภคในไทยสูงเกินเหตุ ประเทศไทยสามารถมีไฟฟ้าใช้สนองความต้องการในอนาคตได้ด้วยการส่งเสริมการประหยัดพลังงาน การพัฒนาคุณภาพการผลิตไฟฟ้าที่มีอยู่แล้ว และการขจัดอุปสรรคที่กั้นขวางการใช้เทคโนโลยีพลังงานหมุนเวียน

รายงานล่าสุดระบุว่าประเทศไทยสามารถเพิ่มพลังงานหมุนเวียนที่ไม่ได้มาจากเขื่อนขนาดใหญ่เป็นปริมาณ 4,804 เมกกะวัตต์ภายในปี 2573 และลดการนำเข้าไฟฟ้าพลังน้ำจากโครงการอย่างโครงการเขื่อนในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เขื่อนสาละวิน จากร้อยละ 15 เป็นร้อยละ 5 ได้ นอกจากนี้ การผลิตไฟฟ้าความร้อนร่วมจากก๊าซอีก 4,800 เมกกะวัตต์

จะสามารถตอบสนองความต้องการพลังงานของประเทศไทยได้ถึงหนึ่งในสาม

ความร่วมมือระดับลุ่มน้ำ

ณ ปัจจุบัน ยังไม่มีโครงสร้างองค์การทางใดๆ ที่ให้ประเทศในกลุ่มน้ำสาละวินทั้งสามประเทศสามารถแบ่งปันการศึกษาทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม สำหรับทั้งลุ่มน้ำได้ ควรมีการสร้างกรอบระดับภูมิภาคเพื่อให้ทั้งสามประเทศได้แลกเปลี่ยน และจัดการกับผลกระทบจากโครงการพัฒนาเขื่อนที่กำลังจะเกิดขึ้นร่วมกัน นอกจากนี้การสร้างมาตรฐานเพื่อเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ก็เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนข้ามพรมแดน

มีความพยายามอย่างมีนัยยะสำคัญในการทบทวนการพัฒนาเขื่อนขนาดใหญ่ในจีน รวมทั้งมีนโยบายใหม่เรื่องการวางแผนไฟฟ้าพลังน้ำบนแม่น้ำสายหลักอย่างแม่น้ำสาละวิน ความสำเร็จที่เพิ่งเกิดขึ้นในการชะลอโครงการเขื่อนมิตซง (Myitsone) บนแม่น้ำอิรวดี และการแลกเปลี่ยนของภาคประชาสังคมที่กำลังเกิดขึ้น ก็ถือได้ว่าเป็นสัญญาณว่าสามารถมีการ

เกษตรริมน้ำสาละวิน เป็นความมั่นคงทางอาหารของชุมชนสองฝั่งน้ำตลอดฤดูแล้ง (ภาพโดย Pai D.)

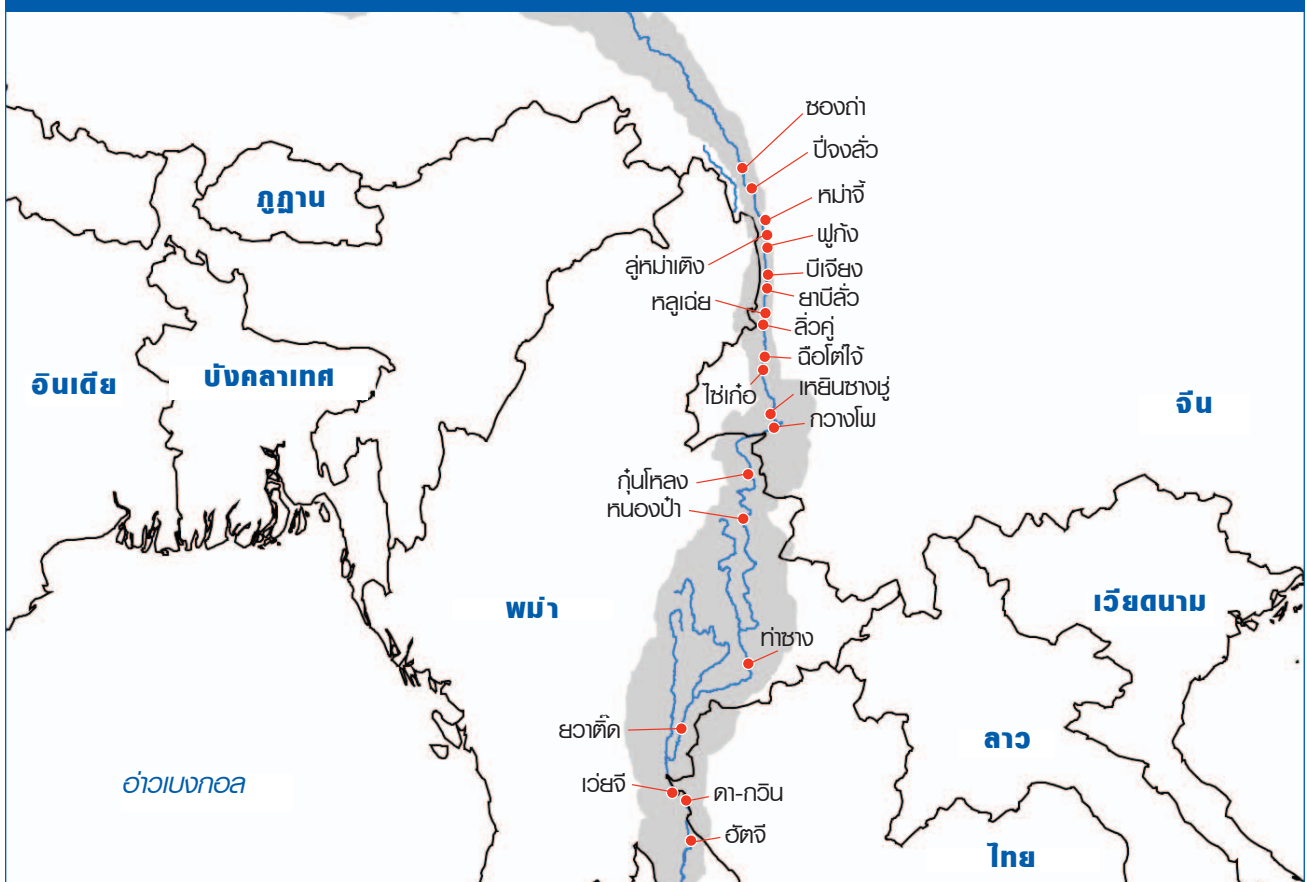
เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ในประเทศพม่า ความสำเร็จในอดีตของ
การรณรงค์ระหว่างประเทศเพื่อหยุดเขื่อนบนแม่น้ำสาละวิน
ยังแสดงให้เห็นอีกด้วยว่าผู้นำประเทศนั้นตอบสนองต่อ
แรงกดดันจากสาธารณะ แม้ว่าจะมีผลประโยชน์มหาศาล
หนุนหลังเขื่อนเหล่านี้ก็ตาม

การเปิดวงกว้างเพื่อถกเถียงเรื่องผลกระทบของโครงการเหล่านี้
อาจจะช่วยชีวิตสายน้ำสำคัญที่สุดสายหนึ่งของเอเชียได้

คุณสามารถทำอะไรได้บ้าง

เขียนจดหมายไปยังสถานทูตพม่า จีน และไทย เพื่อขอให้
ชะลอโครงการเขื่อนบนแม่น้ำสาละวิน และให้ทำการประเมิน
ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ต่อลุ่มน้ำทั้งหมด
ดูตัวอย่างจดหมายได้ที่: [www.internationalrivers.org/
resources/save-the-salween](http://www.internationalrivers.org/resources/save-the-salween)

มีการวางแผนหรือกำลังก่อสร้างโครงการเขื่อนอย่างน้อย 15 เขื่อนในตอนบนของลำน้ำ

ข้อมูลเพิ่มเติม

ข้อมูลเกี่ยวกับเขื่อนในประเทศพม่า: www.salweenwatch.org

ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเขื่อนในประเทศจีน: www.internationalrivers.org/campaigns/salween-nu-river

รับข้อมูลอัพเดทและปฏิบัติการที่คุณสามารถช่วยได้: www.internationalrivers.org/get-connected